

Zehrina KARIĆ, MA

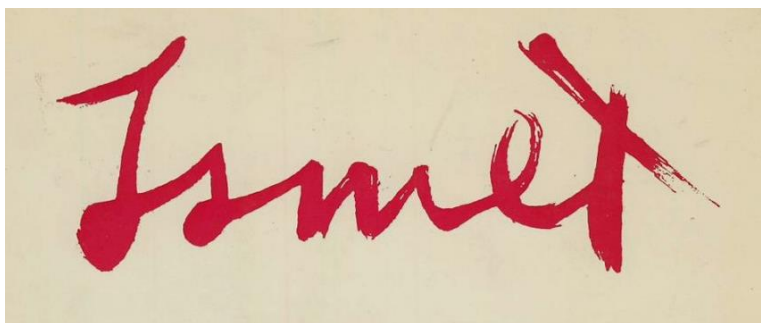
Mješovita srednja škola Živinice

ISMET MUJEZINOVIĆ- VREMEPLOV JEDNOG UMJETNIKA

Apstrakt: *Kada se spominje likovna umjetnost u našoj i zemljama regiona, neizostavno je ime velikog, a mnogi bi se saglasili i najvećeg slikara na ovim prostorima - Ismeta Mujezinovića! Stvarao je: crteže, grafike, akvarele, ulja na platnu. Međunarodna galerija portreta u Tuzli danas raspolaže sa više od dvije hiljade spomenutih umjetnina, što predstavlja veći dio njegovog umjetničkog opusa, a 2013. godine Zbirka slika Ismeta Mujezinovića proglašena je pokretnim dobrom, nacionalnim spomenikom. Manji dio djela nalazi se kod porodice, zatim u raznim galerijama, muzejima i privatnim kolekcijama.*

Ovaj rad govori o liku i djelu Ismeta Mujezinovića: njegovom djetinjstvu, đlačkom dobu, periodu na Akademiji, njegovom boravku u Parizu, o njegovom odnosu sa suprugom Marijom, periodu NOR-a, periodu provedenom u Tuzli, osvojenim nagradama, o onome što su drugi rekli o Ismetu, neke njegove anegdote. Zapravo, ovaj rad pruža kratki uvid u vremeplov jednog umjetnika- Ismeta Mujezinovića.

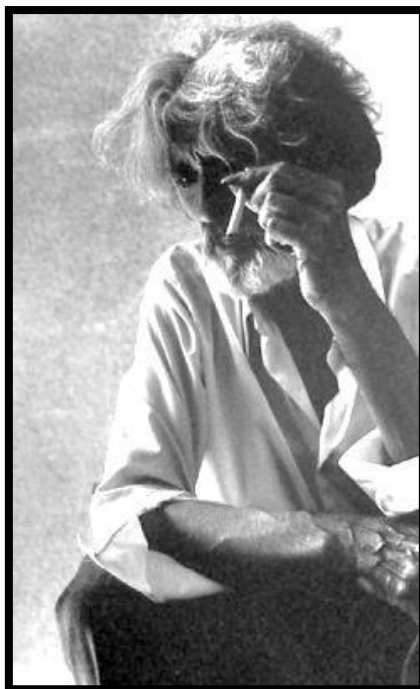
Ključne riječi: *Ismet Mujezinović, umjetnost, slikarstvo, Tuzla*

Signatura Ismeta Mujezinovića

BIOGRAFIJA

Jedan od najvećih bosanskih slikara **Ismet Mujezinović**, rođen 2. decembra 1907. godine u Tuzli. Roditeljima Sadiji i Salihu Ismet je bio prvo muško dijete. Otac Salih je bio zlatar i sajdzija, a Mujezinović djetinjstvo provodi u tuzlanskoj Džafer-mahali. Stvarao je pola vijeka: crteže, grafike, akvarele, ulja na platnu... Međunarodna galerija portreta u Tuzli danas raspolaže sa više od dvije hiljade spomenutih umjetnina, što predstavlja veći dio njegovog umjetničkog opusa. Onaj manji dio nalazi se kod porodice, zatim u raznim galerijama, muzejima i privatnim kolekcijama. Najviše je slikao portrete. Pejzaži i mrtva priroda čine neznatan dio njegovog opusa. Slikao je seljake, rudare, žene u dimijama, ljude na pijaci, konje, djecu, književnike, borce.... Ostavio je izuzetne crteže, akvarele, grafike i platna, nastala u periodu od 1925. do kraja osme decenije 20. stoljeća. Od trenutka kada je ušao u umjetnički život pa do kraja njegovog života smijenila su se tri različita razdoblja naše novije historije kojima odgovaraju tri jasna perioda i opusa Ismeta Mujezinovića: prvi - koji traje od prve samostalne izložbe 1926. godine do 1941. godine - pun promjena, sazrijevanja, djelovanja na više područja, period humanističkog i ideološkog opredjeljenja i najzad, sjajnog kolorističkog procvata koji se završava 1941. godine, izbijanjem rata; zatim ratni, koji traje četiri godine. I treći, poslijeratni - period velikih poduhvata, ciklusa, široke društvene afirmacije, period plodnih godina rada. Jedan je od osnivača Škole za likovne umjetnosti u Sarajevu, grupe Collegium Artisticum i Udruženja likovnih umjetnika Bosne i Hercegovine. Bio je član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. U rodnoj Tuzli, sa manjim prekidima, živio je do smrti. "Zbog iznenadnih teškoća koje su nastupile na disajnim organima, 7. januara 1984. godine, u jutarnjim satima prebačen je na Internu kliniku u Tuzli, gdje je umro oko 23 sata u 78. godini. Predosjećajući smrt, odlazeći u bolnicu rekao je supruzi Mariji: *Reci drugovima da ništa ne prave, da sve bude skromno!* Sahranjen je 10. januara iste godine, na

ateističkom groblju Trnovac iznad Banje, odakle se "baca" pogled na cijeli grad. Ispraćen je ispred Galerije portreta od pola Tuzle, što se još nikome do tada nije dogodilo. Njegovi posmrtni ostaci leže pored pet malih i jednog velikog zelenog bora, gdje je na bijeloj mermernoj ploči izliven u bronzi njegov poznati potpis *Ismet Mujezinović*, slikar, 1907-1984."¹ Ismet Hrvanović, prijatelj Ismeta Mujezinovića, je uradio posmrtnu masku umjetnika.

ISMET MUJEZINOVIĆ: VREMEPLOV JEDNOG UMJETNIKA

Očev poklon

Svom trogodišnjem sinu otac Salih poklanja tablicu sa spužvom i pisaljkom, uči ga kako se pisaljka oštri, i kako se njome šara po tablici. Umjetnik se ovog sudbonosnog momenta živo sjećao i opisao ga je sljedećim riječima: „Dugo sam posmatrao taj poklon uz naizmjenično osjećanje straha i vruće želje da nešto nacrtam. Otac, primijetivši moju nedoumicu, najednom povika: 'Hajde šaraj!'. Ne mogavši da se ohrabrim, obratih se ocu: 'Babo, de ti nešto...'. 'A šta bi najvolio da ti nacrtam?', zapita me on. 'Konja, konja!', povikah ja, a on vješto i hitro, u dva tri poteza, nacrtat konja. Gledam, vidim, konj jeste, u jednoj liniji. Tu su, doduše, noge, glava, rep i griva, ali mu fale usta, frnjokalica, trbuh... Poslije izvjesnog vremena, ohrabren, uzmem pisaljku i dodam ono što je, prema mom mišljenju, nedostajalo crtežu...“²

Pisaljku, a poslije papir i olovku, umjetnik nije ispuštao iz ruku. Oni koji su imali čast družiti se sa njim, ali i oni koji su ga samo sretali u gradu i pozdravljali, nisu ga mogli vidjeti bez ovih predmeta. Već tada, u trogodišnjaku su se probudili talenat i stvaralački nagon. I dok su njegovi vršnjaci savladavali zadatke u osnovnoj i srednjoj školi, Ismet je već crtao i slikao portrete. Kada je imao pet godina, umire mu otac, a majka se preudala za policijskog činovnika, sa kojim je Ismet često bio u sukobu. Kada je imao desetak godina, komšije iz Džafer-mahale su ga prozvali „čudom od djeteta“, i govorili da je „vješt k'o vrag“.

Đačko doba

Početak djela Ismeta Mujezinovića teško je odrediti – stvaralački nagon i talenat nisu čekali dok dječak izraste. Mladi Ismet Mujezinović crtao je i slikao portrete kad su njegovi vršnjaci još nastojali savladati srednjoškolske zadatke, kad su crtali ornamente sa predložki, učili rukovati priborom i upoznavali tehnike. Kakav je bio taj talenat pokazuje jedan njegov grupni portret „*Djeca*“,

¹ „Sjećanje na ljude moga vremena“ - Mevludin Ekmečić; Printkom Tuzla, 2012. Str.24.

² „Ismet Mujezinović“ - Ibrahim Krzović; Tiskarna mladinska knjiga, Ljubljana, 1985. god.

nastao oko 1920. godine, sastavljen i naslikan iz čudne mješavine infantilnog i sigurnog pronicljivog gledanja.

Još je čudniji i uzbudljiviji jedan gvašem slikan crtež kojeg je Ismet napravio s dvanaest godina „*Portret Husein efendije Hafizovića*“ (1919).

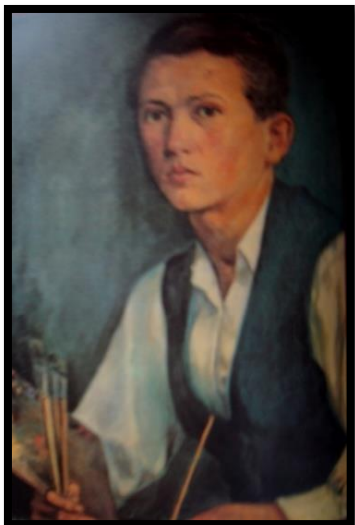
Ismet Mujezinović,
„*Portret Husein efendije Hafizovića*“, gvaš, 1919.

Ismet Mujezinović,
„*Djeca*“, gvaš, 1920.

U slamnjači, kao u kakvom foto-ateljeu sa zavjesom u pozadini, sjedi uozbiljeni dječak, obučen i namješten za poziranje i slikanje. Poza, lik i oblik dostojni kakvog iskusnog majstora. I onaj u fotelji prerano uljuđeni gospodčić i mladi slikar sa tako sebi postavljenim zadatkom čine jednu neobjašnjivu podudarnost. Dječaka modela crta i slika dječak umjetnik, velikom snagom i sugestivnošću.

Nerijetko se kao prva i značajna djela Ismeta Mujezinovića pominju portreti seljaka, staraca, slikani pastelom, sada rasuti po privatnim zbirkama, pa i muzejima i galerijama. Ti portreti potpuniji, dokumentarniji, već predstavljaju zreliju realističku interpretaciju. Oni ipak nisu najznačajniji za početak. Od mnogo većeg značaja bili su ti đlački, gimnazijski radovi koji su mu otvarali put u svijet umjetnosti. U Gimnaziji je bio vrijedan i marljiv, ali je još bolji i produktivniji bio na polju umjetnosti, jer je mnogo stvarao. Značajno djelo je i „*Autoportret*“ iz 1923. godine.

Ismet Mujezinović, „Autoportret”,
tempere, 1923.

Ali, sa očuhom se i dalje nije dobro slagao. On ga je čak ispisao iz Gimnazije i upisao na stolarski zanat. Zahvaljujući, prije svega, nastavniku Babiću, Mujezinović se vraća u treći razred Gimnazije. Majka je uvijek podržavala njegov poziv i kradom ga bodrila, ali uskoro Ismet odlazi u Sarajevo.

Živio je u podstanarskim sobama, podučavao djecu, prodavao akvarele sa motivima Bašćaršije. Sarajlije, naročito ugledne, odlično su ga prihvatile i podržavale. Upoznao je i sarajevskog advokata Niku Andrijaševića, koji mu pomaže u pripremanju za Akademiju.

Akademija, prva izložba

Godine 1925. upisuje se na Kraljevsku akademiju za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. Za prijemni ispit je priložio i svoje čuveno djelo „Ruka“.

Ismet Mujezinović, „Ruka”, tempere, 1925.

Boravak na Akademiji u Zagrebu, iskustva stečena kod profesora i umjetnika koji su bili u punoj snazi i čija djela danas označavaju razvoj i pojave u umjetnosti dvadesetih godina, ostavili su snažne tragove i uticaje na Ismeta Mujezinovića. Tako će se najmanje dvije tendencije – angažovana umjetnost i oblici post-konstruktivne umjetnosti – preplitati u njegovom radu, ne samo tada, nego i kasnije, tokom cijele četvrte decenije. Već nakon prve godine studija, oktobra 1926., priređuje prvu samostalnu izložbu u Sarajevu. Iako je

izložba bila sačinjena od crteža, akvarela i uljanih slika koje su dijelom nastale i ranije, smjelo se u štampi najavljuje da se ne radi o slikaru početniku, nego o gotovom umjetniku. Prvu značajnu cjelinu slika, sa historijsko-kritičkog aspekta, sačinjavaju platna naslikana u tada aktuelnoj konstruktivnoj formi, a među ovim ono najbolje u okviru takvog shvatanja Mujezinović je postigao na portretima porodice Čaldarović, slikanim 1927. godine za vrijeme ljetnih odmora u Bijeljini.

Ismet Mujezinović, "Mladen Čaldarović",
tempere, 1927.

Ovim portretima pridružuje se nemala cjelina slika nastalih u Skradu (Gorskom Kotaru) koju godinu kasnije, a sačinjavaju je tridesetak pejzaža, portreta i studija.

Na pejzažima kao što su Planinski kraj, Kuželjska stijena, Skrad i drugim, spajajući bogato razučenu plastiku planinskog kraja sa konstruktivnom dogmom, Mujezinović je postigao mnogo više mekoće i životnosti forme, a i kreativnost što upućuje na pamćenje tih nekoliko pejzaža u okviru opusa izrazito figurativnog slikara.

Ljudska figura i portreti su neizostavna teme Ismetovog slikarstva, kojoj se uvijek vraćao. Među tim portretima značajno mjesto zauzimaju i autoportreti, koji su nastajali u raznim periodima.

Ismet Mujezinović, "Autoportret",
olovka, 1930.

Ismet Mujezinović, "Autoportret",
tempera, 1930.

“Mladi umjetnik je tada bio željan saznanja i najprije se pobrinuo da stvori kakve - takve uslove da bi mogao putovati i učiti.”³

Boravak u Parizu

Po završetku Akademije Ismet određeno vrijeme boravi u Gorskom Kotaru, Skradu, Sarajevu i Tuzli, da bi 1931. godine, kada je uštedio dovoljno novca, otišao u Pariz. U Gradu svjetlosti posjećuje galerije, ateljee, muzeje... i druži se sa umjetnicima sa područja tadašnje Jugoslavije. Dvije godine boravka u Parizu, od 1931. do 1933. godine, ne mogu se pratiti na uobičajen način, iako je Mujezinović tada, kao i prije i kasnije, bio veoma produktivan. Nije mnogo slikao. Proširio je svoje interesovanje na druge oblasti naročito na književnost, pozorište i film. Upisuje se i na Sorbonu, gdje sluša predavanja iz historije umjetnosti. Putovao je Francuskom, opažao, upijao, stvarao... Nažalost, gotovo dvije hiljade crteža, skica i krokija zauvijek ostaju u pariškom hotelu.

Ismet Mujezinović, “*Par*”,
olovka, 1934.

Ismet Mujezinović, “*Pjevačica*”,
olovka, 1934.

Pariški period znači najprije unošenje novina u realističko-zemljaški crtež i to na više planova. Od tada počinje interes za šire sadržaje, crtež postaje osnovni i najefikasniji medij umjetnikovog izraza, i najzad, sam izraz se razvija u više stilskih oblika. Širi raspon tema koje zahvata crtež pariškog i postpariškog vremena potiče iz susreta umjetnika sa boemskim svijetom Pariza. Osim pojedinih figura i likova česti motivi su iz kafana, ljudi za stolom, u razgovoru i atmosferi veselog građanskog života kojem se Mujezinović isprva divi i nastoji mu se približiti, da bi se vremenom počeo odvajati i kritički ga

³ “Ismet Mujezinović”- Retrospektiva; Umjetnička galerija BiH, 1976.

gledati. Već tada on može crtežom da kaže mnogo ili sve, i već tada on postaje majstor crteža pa tek onda slikar. Iako znamo da je Ismet Mujezinović izrazito sklon figuri i da je njegov opus sazdan od figure figura, kad se crteži posmatraju odvojeno, pada u oči velika preokupacija portretom. Izgleda da je svakog zabilježio, evidentirao na svoj način vrste i porijeklo pojedinih ljudskih lica i karaktera.

Socijalna umjetnost; Collegium Artisticum

Mnogo više nego slike, crteži Ismeta Mujezinovića pokazuju kakav je odnos njegovih djela prema prethodnim i aktuelnim umjetničkim pojavama oko njega i na širem prostoru evropskog umjetničkom života. S jedne strane, raznovrsne umjetničke forme upućuju na složenije uticaje i povezivanja koja su se razvijala već za vrijeme studija, nastavila u Parizu i kasnije, a s druge, crtački opus pokazuje prilike u kojima se tada stvaralo i posebno prilike u kojima je radio sam umjetnik.

Prije povratka u Sarajevo, gdje će se konačno nastaniti od 1936. godine, Mujezinović se zadržava u Zagrebu, na Akademiji 1933. i u Splitu 1935. Tu upoznaje život ribara i vinogradara.

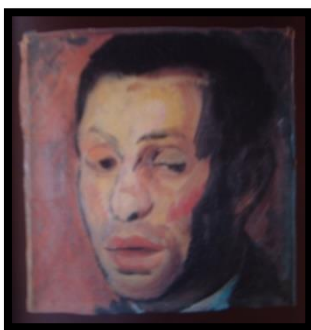
Ismet Mujezinović, „Izvlačenje mreže”, tempera, 1935. Detalj

U tim godinama Mujezinović stiče podršku i nužne uslove za rad i prolazi kroz nekoliko paralelnih oblika djelovanja i izraza. Te paralelizme najbolje ilustruju slike poput „Berbi” ili „Izvlačenje mreže”, sa tradicionalnom glatkom formom, zatim crteži koji, uz kontinuitet, zadržavaju i kvalitet i otvaraju nove probleme, te još jedna linija – linija akademsko-realističkih

portreta (akvareli iz Gradca, predjeli iz okoline Tuzle, Bijeljine, Sarajeva, Živinica, Vojkovića).

Kada su se pojavile na izložbama slike „*Uranak pod hrastovima*“, „*Pehlivani*“, prihvaćene su kao djela na koja se nisu mogli primijeniti prethodne kritičke ocjene o virtuoznosti, lakoći i rutinerstvu. Umjetnik otkriva ljepotu kreativnog oplođenog, nadvlađujući konačno očaravajući artizam ili virtuoznost.

Slike koje na najneposredniji način zahvataju život nekom opipljivom i konkretnom fizičnošću s kojom se na platnima odvija život radnika, radničke porodice, ribara su npr. „*Užina na radilištu*“, „*U tramvaju*“, a tu su i one koje predstavljaju lik nekog bliskog prijatelja u kojem Mujezinović naslućuje vrijeme rastanka i vrijeme nestanka („*Portreti Ive Lozice i Danijela Ozme*“), vrijeme zle kobi („*Portret dr. Jovana Kršića*“). Jedan slikarski manir je ovdje zamjenjen ili umekšan mekim tonalitetom i toplinom game u kojoj je Mujezinovićev rukopis pokazao nove svježije znakove.

Ismet Mujezinović, „*Danijel Ozmo*“,
ulje, 1937.

Ismet Mujezinović, „*Marijin portret*“,
ulje, 1937.

U Sarajevu se najprije stvara “Sintetičko pozorište” – u čijim programima i sadržajima učestvuju umjetnici različitih profila. Iz ovih združenih aktivnosti nastaje “Collegium Artisticum” kojemu je Ismet Mujezinović jedan od osnivača. Rad u “Collegiumu Artisticumu” nakon nekoliko godina je zabranjen od strane vladajućeg režima.

Radeći u “Collegiumu Artisticumu” na zajedničkim programima Mujezinović nije doveo u opasnost svoju orijentaciju. Neke akcije su mu čak išle na ruku, kao ona s kojom je trebalo kompleksnije i drugačije zahvatati problematiku sela. Takva je bila tematska izložba “Bosansko selo” koju je organizovao “Collegium Artisticum”, oktobra 1940. godine. Na ovoj izložbi najzapaženija su bila sledeća djela: „*Žetva*“, „*Ručak u školi*“, „*Šumarak*“, „*Oranje*“, „*U razredu*“, „*Prosjakinje*“, „*Žetva II*“... Zeleni demon kao da je ozelenio ova

Mujezinovićeva platna, simbolično označivši, u slikarskom smislu, smjenu Morane i Primavere, tonskog slikarstva kolorističkim.

Ismet Mujezinović, "U školi", ulje, 1938.

Vojkovičke teme; Marijina faza

Kolorizam je bio, zapravo, snažno motivisan boravcima u sarajevskoj okolini par godina prije organizovane akcije umjetnika posvećene selu. Tu, u sarajevskoj okolini, u selu Vojkovićima, Mujezinović otkriva i neke druge prouzročitelje, izvore snage sopstvenog bića iz kojih bujaju intimistička i lirski raspoložena kroz koja su viđenja djece, seljaka, seoskog predjela i života obasjana i oplemenjena životnom radošću.

Prvom čistom slikom, bez natruha angažovane umjetnosti, može se smatrati vojkovička intima „U vrtu“, iz 1938. Ona predstavlja pravu fugu sazdanu od bogatih, bujnih verdura što naviru oko figure u sredinu, prožimajući sve tim svjetlom rastvorenim klorofilom, jednom novom likovnom i životnom supstancom kojom je sve na platnu prožeto. Nema ni sjenki od bliskih uzora, poznatih učitelja, tradicionalnih oblika, nema čak ni one Ismetovske rutine, iščezla je smeđa gama; rasplinuta materija umjesto tonskih slika, koloristička čistoća i čednost umjesto angažovane teme i socijalne podloge.

Nakon Pariza ponovo putuje. Boravi u Bijeljini, Gracu i Splitu. U Gracu upoznaje i rođakinju advokata Andrijaševića, svoju buduću suprugu Mariju Sisarić. Umjetnikova supruga odigrala je važnu ulogu u njegovom životu. Pružila mu je ljubav, toplinu i podršku. Bila mu je inspiracija, ali i sagovornik i kritičar. Umjetnički period od 1939. do 1940. godine označen je kao „*Marijina faza*“. Naslikao je desetke njenih portreta.

„*Portret Marije*“ iz 1939. je čista i neposredna inkarnacija, čini se uzrok i suština umjetnikovih i umjetničkih stanja. Portret je slikan i uobličjen atmosferom, crveno-zelenim harmonijama, mekoćom pahulja boja. Postao je nakon godina traženja, sa svim najboljim i novim iskustvima, te ostaje kao simbol, sudbina i suština umjetnikovog života i stvaralaštva.

Ismet Mujezinović, "Marija Mujezinović", ulje, 1939.

Tokom desetak godina djelovanja, kretanja i traganja od Pariza, Zagreba, Bijeljine, Splita, Gradca, Tuzle, Beograda do Sarajeva i odlaska u NOR, Mujezinović je prešao put, i velik i kratak. U tom periodu stvorio je dvije jasne cjeline: jednu čine brojni crteži izrazitog kvaliteta i aktuelnosti, a drugu slike nastale iz potrebe da se zadovolje mecene, klijentela, sredina i ublaže sopstvene materijalne potrebe.

Najzad u predratnom opusu, pod kraj četvrte decenije, javlja se treća linija u njegovom slikarstvu. To je bio poetski realizam, pa intimizam i kolorizam koji prosto rastapaju socijalnu i idejnu sadržinu dovodeći do čistog kolorističkog slikarstva, ne promjenom stava, koliko nekim dualističkim procesom do smjene angažovane umjetnosti, umjetnošću boje, - do l'art pour l'arta.

Period NOR-a; ratna djelatnost

Godine 1941. priključuje se Narodnooslobodilačkoj borbi, Mujezinović sa puškom u ruci ide od Ozrena, preko Romanije, do Duvna, Glamoča, Bihaća, Foče, Tuzle, Beograda. Bilježio je kolone u hodu, kurire, ranjenike, tifusare, bolničare, djecu, majke, starce... Crtao je formiranje jedinica, likove umornih boraca, spaljena sela... Godine 1942. u Glamoču je nacrtao i nekoliko portreta Ivana Gorana Kovačića. Iste godine je bio i ranjen.

U tom ratnom periodu nastalo je blizu četiri hiljade radova, a sačuvano je samo trista. Crteže je poklanjao prijateljima, školama i muzejima revolucije. Najmanji broj je zadržao za sebe.

Početakom 1941. godine već je bilo stvoreno jedno od najvećih stratišta u historiji čovječanstva. Rat je zahvaćao sve veći prostor prijeteći da zapali cijeli svijet. Ismet Mujezinović je već 1941. godine pošao u narodnooslobodilačku borbu.

Nema sačuvanih listića na kojima je Mujezinović zabilježio prve slike tog ratnog doba. Zna se da ih je nacrtao mnogo, da se potreba kod njega brzo javila i sve ga više obuzimala. Odjednom je shvatio da je to neponovljiv slijed slika ljudskih i historijskih drama i veličina, da treba sve zabilježiti: kolone u hodu, kurire i male bombaše, ranjenike i tifusare, bolnice, zbjegove, djecu, majke, starce, stoku... Crtao je formiranje jedinica, likove boraca, komandanata, heroja i pjesnika, katkad s osjećanjem da je to možda posljednje viđenje. Niko, čini se, kao Mujezinović nije znao linijom i rukom, oblikom i slikom izraziti snagu u naletu, juriš i povik, nacrtati tjelesa u trku, kako se podižu, biju, povijaju, padaju, neprijatelja gaze i probijaju.

Ismet Mujezinović, "Vojnik u maršu", 1941.

Ismet Mujezinović, "Majka", ulje, 1947.

Ciklus "Prelaz preko Neretve"

Prve slike iz rane 1945. godine najčešće sa temom bijega slikane su nekom svježom zelenom gamom u neoromantičnom duhu koji podsjeća na predratne slike. Međutim, to je potrajalo kratko. Konačno je došlo očekivano,

pobijeđen je fašizam, vlast je u rukama naroda, narod izgrađuje sebe, pa i umjetnost mora da bude narodna i za narod.

Na prvim izložbama ULUBiH-a, njegovi crteži, studije i slike privlače najveću pažnju. Ali, bilo je i kritika. Mujezinoviću su zamjerali, nasuprot ostalim, da slika "jakim bojama", u živom koloritu.

Od 1947. godine usredsredio se na jednu veliku temu: „*Prelaz preko Neretve*“, kojoj će sve ostalo biti podređeno.

U početku je teklo razvijanje kompozicije u vertikalnom formatu, u unutrašnjem toku dvije vazdušno postavljene dijagonale, jednu je činila kolona koja se spušta niz liticu kanjona, a drugu silueta mosta u drugom planu sheme. Istu shemu zatvaraju strane kanjona. Ovakav koncept omogućavao je slikovitiji i dramatičniji prikaz događaja i događanja jer se bitka za ranjenike i bitka s neprijateljem u stvari pretvorila u bitku sa kanjonom, Neretvom, mostom. To su dva motiva u kontrapunktu, posmatrana izbliza ili sa udaljenosti, naznačene konfiguracije ili detaljnije islikani.

U drugom dijelu ciklusa „*Prelaz preko Neretve*“ znatno je izmijenjen koncept – kompozicija je smještena u horizontalni format, kanjon se gotovo izgubio, a glavna tema postao je jedan detalj iz prethodnih slika – nošenje ranjenika – variran od jednostavnije figurativne kompozicije kao što je „*Nošenje ranjenika*“ do razvijene i mnogoljudne kompozicije kao što je ona u Sarajevu.

„*Prelaz preko Neretve*“, ulje 1948.

“Njegovo slikarstvo sa tematikom narodnooslobodilačkog rata od 1941. do 1945. godine sigurno je najbolje što je uopće napravljeno na prostorima bivše Jugoslavije.”⁴

⁴ „Sjećanje na ljude moga vremena“ - Mevludin Ekmečić; Printkom Tuzla, 2012. Str.22.

“Nakon što je sliku nagrađenu prvom saveznom nagradom izložio na Venecijanskom bijenalu i dobio pozitivne talijanske kritike, isporučio ju je u Beograd”⁵ gdje su našli gomilu zamjerki i spustili cijenu tako da se nije isplatilo putovati u Beograd po honorar. Kasnije je procijenjena vrlo visokom cijenom.

Tuzlanski period

Završavajući veliki ciklus „*Prelaz preko Neretve*“ sa još jednom isto tako velikom slikom „*Ustanka*“, Mujezinović je završavao i svoj boravak u Sarajevu koje napušta 1953. i preseljava se u rodnu Tuzlu.

U susretu sa ljudima, rudarima, prateći život grada, na ulici, u Husinu, na pijaci, šaroliki, a opet obični svijet, umjetnik se vraća zaboravljenom, razabiranju i prepoznavanju onih slika i zvukova koji su ga na djetinjstvo podsjećali.

Naravno, on nije napustio tematiku NOR-a. Nakon ciklusa *Bitka na Neretvi*, ulazi u novi veliki ciklus „*U slavu boraca Sutjeske*“, ali je otvorio put i novim temama. Mujezinovićeva ekspresivna figuracija (u ciklusu „*Prelazak preko Neretve*“) prelazi u tuzlanskom ranom periodu, u vrijeme odlučnog kretanja apstraktnih oblika mišljena i izraza, u neku vrstu pastoralne i epske intonacije figurativnog oblika i nalazi se formalno na suprotnoj strani od matice apstrakcije. U funkciji je otkrivanja prirode. Međutim i one slike s motivima i likovima s tuzlanskih pijaca, polja i rudara, baš onim finim sivilima koje je umjetnik zapazio dodiruju se s težnjama šeste decenije u kojima jača značaj strukture misterije („*Husinjanka*“). Šta više ove teme ne vode umjetnika realizmu i akademskom izrazu, već suprotno, skoro na ivicu apstrakcije („*Žene na pijaci*“).

Ismet Mujezinović, „*Žene na pijaci*“, ulje, 1957.

⁵ “Ismet Mujezinović”- Ismar Mujezinović; *Bosanski Portreti*, Zenica, Tuzla, 2008. Str.41.

Pedesete godine, ciklus *“U slavu boraca Sutjeske”*, put ka sintezi likovno tematskog, portreti, autoportreti.

Ciklus *“U slavu boraca Sutjeske”* se razvio iz prvobitnog zadatka i projekta od četiri velike kompozicije za svečanu koncertnu salu Doma JNA u Sarajevu (*„Ustanak“*, *„Prelaz preko Neretve“*, *„Sutjeska“*, *„Oslobođenje Jajca“*). Opet su konačnom rješenju prethodile brojne skice i studije manjeg i većeg formata, detalja i većih fragmenata.

Na slici *“U slavu boraca Sutjeske”* naglašena je pojedinačna sudbina, uloga boraca, istaknuta ljepota svakog pokreta, i u poređenju s drugima iz tog perioda je čitljivija i ilustrativnija. Ciklus *“U slavu boraca Sutjeske”* natkriljuje sve što je umjetnik stvorio poslije rata.

Značajni iz ovog perioda su i portreti.

“Autoportret sa spomenicom”, ulje na platnu, nastajalo između 1966. i 1970. godine. Nije običaj da se autoportreti tako dugo slikaju, valjda i zato što čovjek bez velike muke neće tako dugo gledati u sebe, ali ova slika Ismeta Mujezinovića, jugoslavenskoga i bosanskog umjetnika i revolucionara, ima svoju priču. To platno, dimenzija 169×99, na kojem vidimo mršavu slikarevu figuru, голу do pasa, samo u dugim vojničkim gaćama, sa kistom u lijevoj i paletom i nekakvom krpom u desnoj ruci, prvi je put dovršeno onda kada je i započeto. U pomalo patetičnoj pozi, napet i neodlučan, slikar gleda u svoje djelo. Očito nije zadovoljan, ali ne zna kako bi stvar popravio. Pod na kojem stoji je crven, gaće sivo-modre, tijelo i lice blijedi, pozadina skoro crna, i slika djeluje kao hommage na kraj dvadesetih i početak tridesetih, kada je u Zagrebu završavao akademiju, a zatim se, kao posljednja sirotinja, u skladu s naraštajnom modom i običajima, potucao po Europi, od Münchena do Pariza. Kada je započeo i prvi put dovršio *“Autoportret sa spomenicom”*, Ismet Mujezinović još nije navršio šezdesetu. Četiri godine kasnije, imao je šezdeset i jednu, što su za slikara, možda, i najbolje godine, ali vrijeme je to kada čovjek svodi račune sa svojim idealima.

Kažu da je jednoga dana ušao u atelje i na portretu doslikao dva detalja: na lijevoj strani grudi orden, Spomenicu za sudjelovanje u NOB-u od 1941, i dva curka krvi, koja mu se slijeva niz grudi i trbuh. Tim je dodatkom promijenio atmosferu i smisao slike, preokrenuo je njezinu priču, i dvadesetak godina prije sloma i smrti Jugoslavije ispisao epilog svoje generacije, ili boljega i čestitijeg njezina dijela. Učinio je to, doslikao je Spomenicu na svoja gola prsa, ojađen i gnjevan zbog novinskih vijesti o razbuktavanju nacionalizma.

“Autoportret sa spomenicom” pratio nas je u doba odrastanja. Nismo znali njegovu priču, niti je bilo uputno pripovijedati takve priče, ali slika je

odisala nečim što je zabranjeno, potresno i strašno, nečim što se ne mora, a možda i ne može razumjeti, ali što gledatelja udari onako i onoliko snažno kao što su to činila oba kanonska romana Meše Selimovića. O jezi pred bradavicom, kroz koju je probodena igla ordena, pisao je Semezdin Mehmedinović. Kad god, desetljećima kasnije, obično na fotografiji, ugledam pirsing proboden kroz neki osjetljivi tjelesni predio, pomislim na Mujezinovićev *„Autoportret sa spomenicom“*. Koliko god bilo bolno, više ništa ne može biti onoliko bolno.

„*Autoportret sa Spomenicom*“ koncipiran je neuobičajeno, sa cijelom figurom u ateljeu, sa malkasnom i štafelajem u prednjem planu umjetnikov gotovo asketski lik slikan je virtuozno i ekspresivno, sa sumarno naznačenim licem, rukama i nogama dok su pojedini dijelovi stalka i pribora, pepeljara, kutija „Morave“ i šibica tretirani realistički. „Autoportret je dugo u atelieru odolijevao hladnoći, prpuhu i svim vremenskim nepogodama, sve dok ga nisu pozvali na izložbu NOB-a.“⁶

Ismet Mujezinović, *„Autoportret sa Spomenicom“*, ulje, 1941.

Važan je i njegov drugi autoportret. Četiri godine kasnije, bila je to 1974. godina, nastao je *„Autoportret sa crvenom maramom“*.

Slikar je već bio puno stariji, imao je dugu bijelu bradu, i sveo se na glavu starca, koji je kosu povezaao maramom da mu ne smeta dok radi. Slabije je već vidio, ili nije mogao srazvniti pogled u ogledalo sa pogledom prema platnu, pa je na nosu imao naočale, rožnatih okvira kakvi su, pogotovo među starijim svijetom, bili dugo u modi. Na slici, međutim, on gleda preko naočala – taj

⁶ „Ismet Mujezinović“- Ismar Mujezinović; Bosanski Portreti, Zenica, Tuzla, 2008. Str.145.

pogled rijetko zabilježi fotografski aparat, ne vidimo ga ni na slikarskim portretima, pisci ne nalaze razlog da ga opišu, a u neka životna doba, to je najčešći čovjekov pogled na svijet – oči su mu mutnoplave, usta poluotvorena. Zašto mi je ova slika tako važna da je gledam i o njoj mislim već duži period, nakon što sam je prvi put vidila u Mujezinovićevoj monografiji (a onda konačno i uživo, prije nekoliko godina, na slikarevoj jubilejnoj monografskoj izložbi u Tuzli) i što je to što ovaj autoportret čini drukčijim od svih koje sam vidjela?

Radi se o nečemu što se opire žanru i ljudskoj prirodi, a što, u smislu umjetničkog zahvata, mogu provesti samo snažni ljudi, ili oni koji više i nisu ljudi, nego su samo umjetnici. Mujezinović je, naime, portretirao sebe na način na koji se, čini nam se, može slikati samo drugoga: na slici on je starac na izmaku mentalnih snaga, pa premda slikar ništa nije karikirao, taj starac je već pomalo iskarikiran životom. To je lice iz nekog sanatorija za bolesnike od alzhajmerove bolesti, lice bez sjećanja. Pozadina je opet crna, ali starčeva oprava je bijela, nenaslikana, i ta bjelina polako guta njegovo lice i njega, guta sve, osim te jarkocrvene marame. Ko je bio čovjek koji je mogao sebe takvog naslikati? Bio je duhovit i okrutan prema sebi (što smo već vidjeli na slici sa Spomenicom), ali istovremeno je bio savršeno bistre pameti. Nažalost, senilan čovjek ne može tako slikati, kao što ne može ni pisati, no od zamišljanja takve mogućnosti, ionako je impresivniji taj Mujezinovićev mentalni i fizički rez in vivo, na sebi, svojoj biografiji i naraštaju kome je pripadao. Nakon što je naslikao takvu sliku, poživio je još deset godina.

Ismet Mujezinović, *„Autoportret sa crvenom maramom”*,
ulje, 1974.

Osim ovog i ovakvih portreta postoji još jedna vrsta. To su crteži i slike ruku, umjetnikovih ruku rađenih umjetničkom rukom. A ruke Ismeta Mujezinovića zaista su najslikovitiji i najživotniji dio njegovog portreta.

“Velikim brojem studija ruke, Mujezinović je možda i nesvjesno izrazio pohvalu ruci, tom stvaralačkom simbolu čovjekove stvaralačke egzistencije.”⁷

Ismet Mujezinović, „Studija ruku“, 1976.

Slijedi niz slika kao što su „Grč“, „Strijeljanje“, „Tifusari“, koji su slikani zgusnutom materijom i esencijalnim sredstvima i oblicima. Slikao ih je od ostataka boja s palete, spontano i slučajno, kao improvizacije, kao da su se takve slike nekontrolisano izrodile iz žedi za slobodom i akcionim načinom rada.

Ismet Mujezinović bio je veliki slikar, snažne naracije. Na način velike književnosti, kako to mogu samo romani ili velika poezija, njegove slike su svjedočanstvo o vremenu. Napokon, postavimo li, jedan uz drugi, dva njegova autoportreta, pred nama će se, poput molitvenog ćilima, rasprostrijeti najprije jedan, a odmah za njim hiljadu i jedan životopis, koji će, svi zajedno, činiti onu najzanimljiviju, veliku i intimnu priču o slomu Jugoslavije, koja, opet, funkcioniše jedino kao priča o jednoj ili hiljadu i jednoj biografiji.

Ismet Mujezinović je ostavio velika platna, a ostala je neispunjena želja da naslika jednu veliku sliku četiri stotine metara dugačku i pet metara visoku, sa hiljadama figura. Nema područja u kojem nije izrazio svoj ogromni talenat. Nema vremena u kojem nije bio, niti će doći vrijeme u kojem će prestati biti.

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja:

Nosilac je Partizanske spomenice 1941. godine: Ordena za hrabrost, Ordena bratstva i jedinstva, Ordena zasluga za narod, Ordena Republike sa srebrnim vijencem i Ordena Republike sa zlatnim vijencem. Dobitnik je Lenjinove medalje povodom stogodišnjice Lenjinovog rođenja.

⁷ „Ismet Mujezinović- 4700 skica, studija, crteža i akvarela“- Katalog Ćazim Sarajlić; Grafičar, Tuzla 1977.

Nagrade: 1947: Nagrada za slikarstvo Vlade NRBiH, Nagrada za crtež Savezne vlade FNRJ; 1947–48: II nagrada za slikarstvo Savezne vlade FNRJ (za sliku Mješalica); 1948: Nagrada za najbolje dramsko djelo napisano u toku NOB-a (kao koautoru) za komediju Kafanski stratezi; 1949: I nagrada za slikarstvo Savezne vlade FNRJ (za sliku Prelaz preko Neretve); 1961: Oktobarska nagrada grada Tuzle, Nagrada AVNOJ-a za likovne umjetnosti; 1973: Nagrada ZAVNOBiH-a.

Pored svih velikih dijela koja je ostavio iza sebe smatram da je njegovo najznačajnije “djelo” njegov sin - Ismar Mujezinović, koji je naslijedio očev talenat i ljubav prema umjetnosti.

Ismar Mujezinović

Drugi o Ismetu

- Ismet Mujezinović je bio posebna, svestrana pojava u društvu, o čemu najbolje svjedoče njegovi prijatelji i poznanici. Svi su ga, kažu, voljeli. Bio je drugačiji od Meše Selimovića, Ive Andrića, Maka Dizdara iz kojih se riječ „klijestima morala izvlačiti“. Ismet je bio razgovorljiv. “Ismet Mujezinović je bio osebujna i karizmatična osoba, čovjek naglašene društvenosti, galantan, spreman uvijek na šalu. Nevjerovatnog duha i šarma, plijenio je svojom komunikativnošću, kako obične tako i poznate osobe, kozer istančanog ukusa i stare škole otmjenosti. A kad je o šarmu riječ, mislim da je takvog čovjeka danas teško naći. Mogao je do jutra ostati budan, dok bi mi mlađi osjećali pospanost, jer njegovoj želji za društvom i pošalicama, razmjeni mišljenja nije bilo kraja. Izuzetno obrazovan i talentiran slikar, dugih koščatih prstiju, virtuosno je crtao i slikao. Bio je živa enciklopedija. Govorio je tri - četiri jezika, izvrsno igrao preferans, bilijar, stoni tenis, posebno šah. Imao je prijatelje posvuda u svijetu, a osobito su ga poznavali konobari, gdje god bi došao. Uvijek je bila rezervisana

jedna soba za njega u hotelima, jer je bio veliki kavalir. Takav je ostao do kraja života.”⁸

Mevludin Ekmečić

-“Mujezinović je bio sjajan ilustrator, moćan propagandist s perom i tušem, ili sa kičicom, i moguće je posvuda naći tu vrstu njegovih radova: plakate za borbu protiv tuberkuloze ili narodnih neprijatelja, crteže u pjesmaricama sa temom revolucije, obnove i izgradnje, monumentalna namjenska djela sa figurama ljudi i konja, koja će poslužiti kao memorijali narodnooslobodilačke borbe ili će visjeti u prostorijama društveno-političkih institucija i svojim intenzitetom plašiti običan svijet. U to je, naime, Ismet Mujezinović vjerovao, za to se kao partizan borio, i ničega zazornog u tome nema. Ali istovremeno, u sva vremena svoga stvaralačkog života, on je bio veliki, samo svome daru i ljudskoj sudbini, odgovoran slikar. U tome je, premda sa ponešto različitim ideološkim predznacima, bio sasvim nalik svome zagrebačkom profesoru Jozi Kljakoviću.”

Miljenko Jergović

-“Kad je Meša (Selimović) doselio u naš komšiluk, stalno su se družili kod njega ili kod nas. Nalazili su se naveče i igrali preferans uz stalne komentare: Kontra... rekontra- nakon čega bi slijedile duge prepirke ko je kakav potez trebao da odigra. Kad je otac igrao sa Augustinčićem i Krležom, zatvarali su se u posebnu sobu. Preferans je bio kao neka vrsta diplomatskog sučeljenja mističnih aktera. Obični svijet igrao je tablica ili u boljem slučaju remi.”⁹

“Volio je da oko sebe ima društvo, koje se mijenjalo, od slikara, glumaca i običnih ljudi raznih zanimanja. U pozorištu se često nalazio sa Dervišem Sušićem.”¹⁰

Ismar Mujezinović

- “Mujezinović je umjetnik koji ima šta da kaže. On je u stalnom traženju i studiranju i on će, nema sumnje, naći svoj pravi izraz za tematiku iz našeg savremenog života.”¹¹

Isak Samokovlija

⁸ „Sjećanje na ljude moga vremena“- Mevludin Ekmečić; Printkom Tuzla, 2012. Str.22.

⁹ “Ismet Mujezinović“- Ismar Mujezinović; Bosanski Portreti, Zenica, Tuzla, 2008. Str.51/2.

¹⁰ Isto, Str.86.

¹¹ „Front Slobode“- Galerija jugoslavenskog portreta Tuzla, dodatak „Oslobođenju“, Sarajevo 1982. Str.3.

-“(...)Mujezinović je bio fanatic slikarstva jedne oblasti kojoj je odano služio cijelog života, od početka do danas. Na taj način je mogao da ostavi dubok trag, pogotovo zato što se njegovo stvaranje podudara sa epohom revolucije, kojoj je Mujezinović dao svoj obilat tribut.”¹²

Pavle Vasić

-“U književnosti i umjetnosti rjeđe se javljaju talenti, većinom se ovim zvanjima posvećuju ljudi, koji imaju doduše volje, ali ne i prirodnog dara. Tu i tamo se ipak pukim slučajem otkriju u narodu i među priprostim pukom rijetki talenti, koji se, ako im se dade prilika uzdignu do velikih umjetnika. Takav je slučaj sa mladićem, šesnaestogodišnjim slikarom Ismetom Mujezinovićem.”¹³

Dr. Niko Andrijašević

-“Svaki ponovni susret sa djelom Ismeta Mujezinovića, budi u nama nove asocijacije, nova traženja onog “pravog” Ismeta. Međutim, on je u djelima koja je stvorio, koja svojom umjetničkom vitalnošću postojano zrače u našoj slikarskoj stvarnosti. Stoga i svaki novi susret sa djelom Ismeta Mujezinovića prilika je za potrebnu revalorizaciju, jer ulazak u to bogato područje likovne misli zahtijeva od nas da budemo još više osjetljivi na doticaj sa djelom umjetnika...”¹⁴

Ćazim Sarajlić

ISMETOVE ANEGDOTE

Ismet Mujezinović je bio vrlo duhovita ličnost, i kroz život su ga pratile razne anegdote.

-A volio je umjetnik druženja i razgovre sa svojim savremenicima. Kao „pariski đak“ naučio je igrati bilijar i bio je veoma dobar u tome, kao i u šahu. Odlično je igrao šah. Kada je u Tuzlu došao Tigran Petrosjan, prvak svijeta u šahu, u Ismetovoj kući je sa njim odigrao partiju šaha, koju je Ismet izgubio. Petrosajn mu je poklonio svoju knjigu na kojoj je pisalo: „Prvak svijeta Petrosjan, prvaku Muslimanu Jugoslavije Ismetu Mujezinoviću.“ Poslije se hvalio da je prvak Muslimana Jugoslavije. To se nije smjelo, a on je smio-prisjeća se Mevludin Ekmečić.

¹² „Front Slobode“- Galerija jugoslavenskog portreta Tuzla, dodatak „Oslobođenju“, Sarajevo 1982. Str.5.

¹³ Iz kataloga povodom 90 godina od rođenja Ismeta Mujezinovića; Harfo-graf Tuzla, 1997.

¹⁴ Isto

-Mujezinović je i u Francuskoj poklanjao svoje slike, a najviše ga se dojmilo mjesto na kojem je njegov francuski prijatelj okačio njegovu sliku. Čovjek je imao mali stan, pa je sliku stavio u wc i zaboravio skinuti kada je Ismet došao. A bili su veliki prijatelji. I Ismet je tako vidio sliku i kazao mu: „To mi je bilo najbolje izlagačko mjesto. E tu, Ekmeć, moraš gledati sliku, nemaš u šta drugo!“

-Kao i većina umjetnika, i Ismet je često bio zamišljen, posmatrao je nebo, oblake, zvijezde... Zbog toga je jednom završio u policijskoj stanici. Policajac mu je rekao: „Kosonja, ja tebe gledam i pratim kako gledaš u nebo.“. Mislio ovaj da je Ismet stranac, špijun, jer uvijek je imao dugu kosu i dugi mantil. A ono, Ismet gleda oblake, hoće da slika.

-Kada je pravio skicu za sliku „*Prelaz preko Neretve*“, jer uvijek je prvo pravio skice, dođe jedan seljak blizu njega i pita ga: „Šta to vi, družo, radite?“. A on kaže: „Ja sam slikar, pravim skicu.“ A seljak, ne znajući, kaže Ismetu: „Šta ćeš, bolan, ti tu slikati? Uzmi bukvar i nađi Ismetovu. Preslikaj od njega i eto ti slike.“ Kada mu je Ismet rekao ko je, seljak je odmah otišao po sir i prohu, te su dugo razgovarali.

-Umjetnik je slikao i Josipa Broza Tita. I to dva puta. Mujezinović je i jedini slikar koji je imao čast da ga u svom ateljeu lično posjeti Tito, koji se raspitivao o njegovom životu i radu. Kada su slikali Tita u Bugojnu, Ismet je kao najstariji bio naprijed. I Tito počne pričati nešto, a Ismet upadne u riječ. To je bilo malo nekulturno. I što je Tito, i što je stariji čovjek. A Tito odmah stane i sasluša ga.

-Nekih pet godina pred njegovu smrt, Marija (supruga) je stalno morala ići u banku da promijeni nove novčanice od tadašnjih sto hiljada crvenke od po deset dinara. Tada bi govorio: „Ekmeć, evo ja pravim novce! Ovo je moja. Nova, novcata!“ Dijelio je novac djeci u igralištu prekoputa svoje kuće, radnicima, pa i Ekmečiću. Jer, on je bio čovjek kavaljer koji je u Francuskoj davao velike napojnice. Navikao je dijeliti, ali tada je bio bolestan, nije izlazio iz kuće i davao, pa je dijelio ispred kuće. Znao je on doći u Pariz nakon dvadeset godina, a konobari bi ga prepoznali. I kad nema, za njega se nalazila slobodna hotelska soba.

-“Jednom prilikom, uz kafu, je saopćio prijatelju Ekmečiću da više nije Mujezinović nego da je promijenio prezime, te da je sada Magnetofonović, jer u džamijama više ne uče mujezini nego magnetofoni.”¹⁵

-“Jednom prilikom, kada su me kolege, nazivajući me u šali konzervativcem (a u zbilji i u mom odsustvu- reakcionim slikarom; vjerovali ili ne - bilo je i toga), pozivali u svoje društvo, odgovorio sam im, naravno, opet u

¹⁵ „Sjećanje na ljude moga vremena“- Mevludin Ekmečić; Printkom Tuzla, 2012. Str.23.

šali: Bolje je za vas da ostanem po strani, u provinciji, u prošlosti, inače bih mogao, kao apstraktni slikar, da “dignem” nekome nagradu.

Drugom prilikom, na pitanje zašto ne izlažem na jednoj od tzv. Avangardnih izložbi, objasnio sam ovako: Pa, znate, šta ću ja tamo, konzervativac, a tamo se izlaže svježa i lako pokvarljiva roba. Eto, pojavio se nadrealizam, pa će sigurno jednom opet doći realizam. Uostalom, doći će vrijeme kada će se astronauti zaželjeti majčice zemlje, žubora potoka, hladovine ispod neke bogate krošnje na mekoj travi, da slušaju pjev ptica i iz daljine cijuke zvjeradi...”¹⁶

Ismet Mujezinović

Dijalog Ismeta Mujezinovića i Meše Selimovića

Jednog hladnog decembarskog jutra poranio Meša Selimović na onaj autobus u 4:00h za Beograd i susreće Ismeta Mujezinovića koji ide kući, nakon burne noći provedene sa društvom u kafani:

Meša: Odakle ideš i kud si pošao?

Ismet: Dolazim niotkud i ne idem nigdje.

Meša: Kafana nikome nije donijela nikakvog dobra.

Ismet: (Naslonio se na stub ulične rasvjete i šuti.)

Meša: Kada se u petak vratim iz Beograda, ozbiljno ćemo porazgovarati o tvom boemskom životu. Pozdravi Mariju (Ismetova supruga) ako se uopšte sjetiš da si me negdje susreo.

Dijalog velikih prijatelja i znamenitih Tuzlaka u ljeto 1990. godine ovjekovječila je zagrebačka kiparka Marija Ujević, čiji su kipovi slavnog književnika i velikog slikara postavljeni na tuzlanskom korzu.

¹⁶ „Izložba slika Ismeta Mujezinovića“- Katalog Ćazim Sarajlić; Trebinje, 1977.

Život Ismeta Mujezinovića odavno je urbana legenda. Bio je partizanski major, bio je boem kojeg su poštovali konobari pariskih noćnih barova, beogradskih klubova, tuzlanskih i sarajevskih kafana, bio je čovjek istančanih manira kojem su pristajali saloni evropskog plemstva ali i teferiči u Vojkovićima, kod Sarajeva.

Zanimljiv je podatak da je Ismet Mujezinović imao rezervisan sto u hotelu Bristol u Tuzli, za koji je samo on sjedao, sam ili u pratnji.

Kažu da je sa sobom uvijek nosio blokić i olovku, te da je uvijek pravio skice, krokije, crteže...

Međunarodna galerija portreta, Tuzla

“U Tuzlu je došao Mevludin Ekmečić-Ekmek, Ismetov đak iz Sarajeva, koji je u međuvremenu završio Akademiju u Zagrebu. Odmah ga je angažirao da mu pomaže (...). Ismet i on su počeli sanjati kako da aktiviraju likovni život u Tuzli.”¹⁷

“Pokazivala se potreba za većim izložbama šireg značenja. Ekmek i Ismet zamislili su da sve pokrenu uz pomoć portreta. Mogli su i sa aktovima, ali mala sredina za to nije bila spremna. (...) I tako je počela Galerija portreta. Ismet je napisao cirkularna pisma svojim starijim kolegama, a Ekmek je počeo sa putovanjima, i donirani materijal se počeo skupljati. Svi su gledali blagonaklono na tu akciju, mada nisu mislili da će prerasti u pravu galeriju.”¹⁸

 Međunarodna galerija portreta je nastala amaterski 1964. godine u Osnovnoj školi “Centar” donacijom likovnih umjetnika sa prostora bivše Jugoslavije. “Tetka Fatima poklonila je Galeriji rad koji je označio početak njegovog umjetničkog puta, sliku „Ruka“, sa kojom je primljen na Likovnu akademiju u Zagrebu.”¹⁹

Svoj profesionalni interes vezuje za istraživanje, prezentaciju i valorizaciju značajne likovne teme - portreta. Tokom proteklih četiri decenije Galerija portreta izrasla je u značajnu likovnu instituciju. Svojim stalnim i povremenim aktivnostima i sadržajima Galerija je ustanovila nekoliko vrijednih zbirki izgrađene estetske profilacije, što ovoj likovnoj ustanovi daje poseban likovno problemski značaj i vrijednosti. Galerija je formirala, između ostalih, Kolekciju crteža, akvarela, tempera i ulja Ismeta Mujezinovića.

¹⁷ “Ismet Mujezinović”- Ismar Mujezinović; Bosanski Portreti, Zenica, Tuzla, 2008. Str.94.

¹⁸ Isto, Str.95.

¹⁹ Isto, Str.183.

2013. godine Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika donijela je Odluku: ***Pokretno dobro – Zbirka slika Ismeta Mujezinovića***, koja se nalazi u Međunarodnoj galeriji portreta Tuzla u Tuzli, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Nacionalni spomenik čini 2085 djela. Na ovaj način Tuzla se zahvalila ovom svestranom umjetniku.

U čast Ismeta Mujezinovića u Tuzli je otvorena i istoimena gimnazija, te umjetnikov muzej.

ZAKLJUČAK

Idući za čovjekom mi otkrivamo djelo, ali slijedeći djela mi spoznajemo čovjeka. Istraživajući Isetovo djelo i Iseta kao čovjeka, postalo mi je svejedno da li ću poći od života, umjetnosti ili od umjetničkog oblika ka njegovoj dubini, podlozi i pozadini.

Njegov početak u stvaralaštvu, jednostavni i uski potezi, studija crteža i mladalački akvareli, skice, krokiji, crteži, portreti, mrtve prirode, pejzaži-promatrajući sva ova djela doživljam slobodu poteza, liniju koja dominira, jasnu i jednostavnu, Pikasovski izobličene likove među kojima stoji topli likovno obogaćeni portret majke, zatim ogromne kompozicije, grupe ljudi u svakodnevnom životu koji prenose stanje određene situacije.

Iset Mujezinović je u svojim djelima izrazio surovost, stvarnost i poeziju doživljava toga vremena. Bez obzira na slobodu on ostaje korektan u odnosu na prirodu, a naročito na ljudsku figuru. Na njegovim crtežima se vidi prevaziđeni akademizam. Crtež u kome uvijek možemo naći inspiraciju, ono ljudsko, humano i moralno, što nas uvijek ispunjava radošću jednog poštenog i

talentovanog likovnog stvaralaštva. Po njegovim crtežima i skicama sam uvidjela da je uvijek studirao ono što je posmatrao.

Ono što bih ja voljela u svome radu je da dokučim Ismetovu lakoću rada, da ne idem u suvišni realizam, te da u svojim slikama osjetim da sam postigla spoznaju bitnog.

Posmatrajući njegove slike uočila sam da su figure uvijek u pokretu, te dominiraju, dok Ismet zanemaruje ostalo. S obzirom da ja ne slikam grupne portrete i figure u kompoziciji, Ismetov rad istih, me se dojmio. Na njegovim slikama se puno puta pojavljuje linija koja u tim namazima boje ima ulogu da naglasi pokret i radnju. Ismetovo stvaranje u raznim tehnikama doživljavam pozitivno i tu nalazim sličnost sa samom sobom. Posebno bih izdvojila njegove akvarele prema kojima gajim posebnu ljubav.

Sve priče ispričane o Ismetu- slušati za mene je bilo veliko zadovoljstvo. Pobuđujući sjećanje na Ismeta uvidjela sam koliko je utisaka ostavio na prijatelje, poznanike i obične ljude. Običan čovjek, prijatelj, sin, muž, otac, stvaraoc - to je bio Ismet Mujezinović, kakvog ga svi pamte. Drago mi je da ovaj rad govori baš o njemu.

LITERATURA

- „Sjećanje na ljude moga vremena“ - Mevludin Ekmečić; Printkom Tuzla, 2012.
- „Ismet Mujezinović“ - Ibrahim Krzović; Tiskarna mladinska knjiga, Ljubljana, 1985.
- “Ismet Mujezinović” - Ismar Mujezinović; Bosanski Portreti, Zenica, Tuzla, 2008.
- “Ismet Mujezinović” - Retrospektiva; Umjetnička galerija BiH, 1976.
- „Ismet Mujezinović - 4700 skica, studija, crteža i akvarela“- Katalog Ćazim Sarajlić; Grafičar, Tuzla 1977.
- „Front Slobode“ - Galerija jugoslavenskog portreta Tuzla, dodatak „Oslobođenju“, Sarajevo 1982.
- „Izložba slika Ismeta Mujezinovića“- Katalog Ćazim Sarajlić; Trebinje, 1977.
- Katalog povodom 90 godina od rođenja Ismeta Mujezinovića; Harfo-graf Tuzla, 1997.
- Odluka: Pokretno dobro - Zbirka slika Ismeta Mujezinovića koja se nalazi u Međunarodnoj galeriji portreta Tuzla u Tuzli, Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, Sarajevo, 2013.

Zehrina KARIC, MA

ISMET MUJEZINOVIC – TIMELINE OF AN ARTIST

Abstract: *When it comes to the visual arts in our and the countries of the region, the name of the great, and many would agree, the greatest painter in this region - Ismet Mujezinovic is indispensable. He created: drawings, prints, watercolors, oil paintings ... The International Gallery of Portraits in Tuzla today has more than two thousand mentioned works of art, which is a major part of his artistic work, and in 2013 the Ismet Mujezinovic Collection of paintings was proclaimed a movable heritage, a national monument. A small part of the work is preserved by the family, then by various galleries, museums and private collections. This paper deals with the character and work of Ismet Mujezinovic: his childhood, his boyhood, his time at the Academy, his stay in Paris, his relationship with his wife Marija, the WW2 period, the period spent in Tuzla, the awards won, what others told about Ismet, some of his anecdotes ... In fact, this work provides a brief insight into the time machine of an artist - Ismet Mujezinovic.*

Keywords: *Ismet Mujezinovic, art, painting, Tuzla,*

